

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director : **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Inalta Curte de Casație

Prim-Redactor : **EMANOIL DAN**

Licențiat în drept, avocat

Redactor-proprietar : **I. S. CODREANU**

Licențiat în drept și științe de Stat, avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla . . . 45 lei
6 luni 20 »
3 luni 10 »
Streinătate 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI, 5
Lângă Palatul Justiției
= TELEFON 16/98 =

A apărut la Iași: „Justiția“, anul I, No. 1. Revistă de Drept, Legislație, Economie politică și Sociologie. Apare odată pe lună, sub direcțiunea d-lui D. Alexandrescu; Prim-redactor și proprietar d-l Florin Sion. Abonamentul 12 lei pe an.

SUMAR

— Fărerile d-lor N. Iorga și I. Peretz despre Pravila lui Vasile Lupu, (urmare) de d-l profesor S. G. Longinescu;

JURISPRUDENȚĂ

— Trib. Ilfov s. IV: Olga Georgescu și Primăria Ploiești cu Irina Ionescu (Dacă proprietarii sunt volnici a creii pe proprietățile lor orice servituti, acest drept încetează din moment ce se găsește în conflict cu o lege sau un regulament de ordine publică și interes general care să împiedice exercițiul dreptului de servitute).

Rezumatele Jurisprudenței Curței noastre de casație

— Casație s. I: Reclamația calității de cetățean român.—Din ce poate să rezulte?—Voința unei persoane de a deveni cetățean român.—Aprecierea suverană a instanțelor de fond.—(Art. 8 Cod civil român; Art. 9 Cod civil francez).

— Casație s. II: Despăgubiri civile.—Inculpat minor care a lucrat cu pricepere.—Condamnarea lui la despăgubiri.—(Art. 1162 c. civil)

— Casație s. III: Mandat.—Pluralitate de mandatar. —Indivizibilitatea mandatului, afară de stipulație sontrarie.

Părerile D-lor N. Iorga și I. Peretz

despre

Pravila lui Vasile Lupu

(Urmare)

CAP. II.

2. In ce privește textul, după care a fost făcută spicuirea din Νόμοι γεωργικοί.

D-l Peretz zice: «Primele 94 de paragrafe ale Pravilei nu sunt luate după vreo traducere latinească, cum ar fi fost cu putință să fie, de vreme ce opera lui Loewenklau atât de cunoscută în țările noastre și în care se află Νόμοι γεωργικοί există încă de la 1596; ci după unul din numeroasele manuscrise grecești, cum e de pildă cel de pe scoarțele mss. grec No. 176 de la Academia Română. Dacă ar fi fost luat după «lătinește», n'ar fi lipsit nici cele șase paragrafe ale prefaței, nici paragraful 5 din titlul περί γεωργών (despre plugari) n'ar fi intervertit, nici προς καιρόν și διηλεκτής (pe timp) și (stătător) n'ar fi fost traduse de un puțin dibaciu translator «noao» și «vechi» nici «librele» de argint ale textului latin din § 18 n'ar fi fost transformate în «litrele» de argint «ἀργυρίου λίτραι» ale textului grecesc, nici n'ar lipsi §§ 3 din titlu V, 4 din titlul VI,

Les Opinions de M-rs N. Iorga et J. Peretz

sur

Le Code de Basile Lupu

(Suite)

CHAPITRE II

2. En ce qui concerne le texte d'après lequel a été élaboré l'extrait des Νόμοι γεωργικοί.

M. Peretz dit: «Les 94 premiers paragraphes du Code ne sont pas pris d'après une traduction latine, comme cela aurait été parfaitement possible, étant donné que l'ouvrage de Loewenklau, si connu dans nos pays, et dans lequel se trouvent les Νόμοι γεωργικοί existait déjà depuis 1596; mais d'après l'un des nombreux manuscrits grecs, comme par exemple celui que l'on retrouve sur la couverture du manuscrit grec No. 176 de l'Académie roumaine. S'ils avaient été pris d'après «le latin», ni les six paragraphes de la préface n'auraient manqué, ni le paragraphe 5 du titre περί γεωργών (des laboureurs) n'aurait été interverti, ni les mots προς καιρόν (à l'époque) et διηλεκτής (constant) n'auraient été traduits par un traducteur peu habile «nouvelles» et «anciennes», ni les librae d'argent du texte latin du § 18 n'auraient été transformées en «livres» d'argent ἀργυρίου λίτραι du texte grec; ni les §§ 3

6 din titlul VIII și 10 și 11 din titlul X, nici n'ar fi spus în § 5 al titlului (al) VIII cum este în textul grecesc: că celor «ce vor pune foc la grajd sau la alt loc unde va stă fânul sau paele, acestora ca să li să tae mâinile: (χειροκοπέσθωσαν în loc de «a i pecetlui în mâini»: «in manu signantor», cum spune d-l Longinescu după lecțiunea lui Heimbach»³⁹⁾.

Dar în «Legi vechi românești și izvoarele lor» noi spunem: «Cartea românească de învățătură are 1259 de paragrafe. Izvoarele acestora sunt următoarele: a) Cele 94 de paragrafe dela început, după cum se știă și se poate vedea mai jos (pag. 1—38) au de izvor spicuirea în limba elinească făcută prin veacul al optulea sau al noulea și cunoscută sub numele de Νόμοι γεωργικοί care nume a fost tălmăcit în latinește prin *leges colonariae*, *leges agrariae*, *leges rusticae*. Dacă această parte din legea românească e pusă față în față cu *leges colonariae*, care se găsește tipărite sau de Leunclavius, sau de Heimbach, se vede, că în românește lipsește unsprezece paragrafe și anume: șease care alcătuiesc *praefatio*, § 3 din titl. V de *damno*, § 4 din titl. VI de *caedibus quadrupedum*, § 6 din titl. VIII de *incendio* și §§ 10 și 11 din titl. X de *novis operibus*. Dar se găsește unele manuscrise elinești, în care de asemenea lipsește unele paragrafe. Astfel cele șease paragrafe alcătuind *praefatio* lipsește în *Constantinopolitanus Hexabibli codex* și în *Haenelianus Hexabibli codex*, iar §§ 3, 6, 10 și 11 lipsește în manuscrisul cel mai vechiu. De aceia este cu puțință, ca legiuitorul moldovenesc să fi avut un manuscris, în care lipseau toate cele 11 paragrafe de mai sus și deci nu le-a lăsat anume la o parte, mai ales că nimic n'ar fi îndreptățit aceasta»⁴⁰⁾. «Fiindcă limba elinească e mai puțin cunoscută la noi decât cea latinească, de aceia, de câteori va fi nevoie, vom întrebuiți tălmăcirile latinești ale acestor legi. (Vezi mai jos p. 1, n. *)»⁴¹⁾. «... Legiuitorii moldovenesci n'au putut spicuî în acelaș fel rânduelile, de care aveau nevoie. Din *leges colonariae*, afară de § 5 din titl. VII de *arboribus*, pe care l'au prescurtat, au tălmăcit în întregime pe toate celelalte paragrafe, dar mai pe larg, cu lămuriri și pilde, spre a putea fi înțelese mai lesne, și cu unele schimbări cerute de

du titre V, 4 du titre VI, 6 du titre VIII et 10 et 11 du titre X n'auraient manqué. On n'aurait pas dit non plus, dans le paragraphe 5 du titre VIII, comme cela est dit dans le texte grec, que: «ceux qui mettront le feu à une écurie ou à une autre construction contenant du foin ou de la paille, auront les mains coupées»: (χειροκοπέσθωσαν) au lieu de «auront les mains marquées au fer rouge»: «in manu signantor», comme dit M. Longinescu d'après la leçon de Heimbach»³⁹⁾.

Mais dans les «Anciennes lois roumaines et leurs sources» nous disons: «Le Livre roumain de préceptes comprend 1254 paragraphes dont les sources sont les suivantes: a) Les 94 paragraphes du commencement, comme on le savait et comme on peut le voir plus loin (pg. 1-28), ont pour source l'extrait fait en langue hellénique vers le VIII-ème ou le IX-ème siècle et connu sous le nom de Νόμοι γεωργικοί nom qui a été traduit en latin par *leges colonariae*, *leges agrariae*, *leges rusticae*. Si l'on met cette partie de la loi roumaine en regard des *Leges colonariae*, que l'on trouve imprimées ou bien par Leunclavius ou bien par Heimbach, on voit qu'il manque en roumain onze paragraphes, savoir: six, qui constituent *praefatio*, le paragraphe 3 du titre V de *damno*, le paragraphe 4 du titre VI de *caedibus quadrupedum*, le paragraphe 6 du titre VIII de *incendio* et les paragraphes 10 et 11 du titre X de *novis operibus*. Mais on trouve certains manuscrits grecs où il manque également certains paragraphes: c'est ainsi que les six paragraphes constituant *praefatio* manquent dans le *Constantinopolitanus Hexabibli codex* et dans *Haenelianus Hexabibli codex*, et les paragraphes 3, 6, 10 et 11 manquent dans le manuscrit le plus ancien. Aussi est-il possible que le législateur moldave ait eu un manuscrit où manquaient tous les 11 paragraphes ci-dessus et que, par conséquent il ne les ait pas laissés de côté exprès, d'autant plus que rien n'eût justifié cela»⁴¹⁾. «Comme la langue hellénique est chez nous moins connue que la langue latine, nous emploierons, toutes les fois qu'il en sera besoin, la traduction latine de ces lois. (V. plus loin p. 1, n. *)»⁴²⁾. «...les législateurs moldaves n'ont-ils pu extraire de la même façon les dispositions dont ils avaient besoin. Des *leges colonariae*, excepté le paragraphe 5 du titre VII de *arboribus* qu'ils ont abrégé, ils ont traduits intégralement tous les autres paragraphes, mais avec plus d'ampleur, avec des explications et des exemples, pour les rendre plus facilement compréhensibles, et avec des changements de-

³⁹⁾ V. I. Peretz, l. c. în Arhiva, pg. 202 și 203.

⁴⁰⁾ V. *Legi vechi românești și izvoarele lor*, cit., pg. K, No. 2.

⁴¹⁾ *Ibidem*, pg. K, n. 22.

³⁹⁾ V. I. Peretz, l. c. dans Arhiva pp. 202 et 203.

⁴⁰⁾ V. Anciennes lois roumaines et leur sources, cit. p. K, No. 2.

⁴¹⁾ *Ibidem*, pg. K, n. 22.

împrejurări»⁴²). Iar, din punerea textului românesc față 'n față cu izvorul său se vede, că în cel dintâi rânduirea paragrafelor este: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 și în cel de al doilea este: 1 pr., 1 in fine, 2, 3, 4, 5, 6⁴³).

De aci urmează: a) Că am spus foarte lămurit, că §§ 1-94 au de izvor un text elinesc al legilor colonarii, iar nu un text latinesc. b) Că am arătat, că în românește lipsesc cele unsprezece paragrafe înșirate de d-l Peretz; am făcut presupunerea, că legiuitorul moldovean a putut să fie servit de alt manuscris decât acel al edițiilor clasice; și am învederat, că §§ 4 și 5 grecești din titlul I au fost mutate din loc între ele, § 5 fiind pus la tălmăcirea în românește înaintea § 4.—c) Și că tălmăcirea românească a fost făcută mai pe larg și cu schimbări cerute de împrejurările românești.

Deci, d-l Peretz ne învinovățește pe nedreptul, că noi am fost de părerea, că §§ 1-94 românești au fost tălmăcite din latinește.

Și, fiindcă noi am spus foarte lămurit, că acele paragrafe au fost tălmăcite din grecește, cu schimbările cerute de împrejurări, este de prisos, atât că d-l Peretz a căutat în ele vorbe, cu care să facă dovada, că n'au fost tălmăcite din latinește, ci din grecește, cât și că ne-a trimes la manuscrisul No. 176 dela Academia Română.

În adevăr, mai întâi acele vorbe nici nu fac dovada, pe care d-l Peretz, crede, că a făcut-o: Dacă tălmăcirea prin «*noo*» și «*vechi*» este greșită, cum zice d-sa, față de textul latinesc «*ad tempus*» și «*in perpetuum*», apoi e tot atât de greșită și față de textul grecesc «*πρὸς καιρόν*» (pentru o vreme anumită) și «*εἰς τὸ διηνεκές*» (pentru vecinicie); deci cu această tălmăcire nu se poate dovedi, care din cele două texte (sau grecesc, sau latinesc) a fost întrebuintat de legiuitorul moldovean. Deasemenea, fiindcă «*librae*» și «*λίτραι*» au același înțeles «*litre*»⁴⁴), de aceea nici cu tălmăcirea prin «*litre*» nu se poate dovedi, că legiuitorul moldovean s'a servit mai de grabă de un text grecesc, decât de unul latinesc. În sfârșit, fiindcă în «*Ius graeco-romanum*» al lui Leunclavius, § 5 din titlul VIII al legilor colonarii glăsuiește: «*eis, qui in palearium vel foenile ignem immittunt, manus amputantor*», ca și în grecește «*χειροκοπίσθησαν*» de aceea nici cu tălmăcirea «*ca să li se tae mânile*» nu se poate dovedi, care din cele două texte a fost întrebui-

mandés par les circonstances»⁴²). En comparant d'autre part le texte roumain à sa source, on voit que, dans le premier, l'ordre des paragraphes est: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 et dans le second 1 pr. 1 in fine, 2, 3, 5, 4, 6⁴³).

Il en résulte: a) Que nous avons dit très-explicitement que les §§ 1-94 ont pour source un texte grec des lois colonaires et non pas un texte latin. b) Que nous avons montré que, dans le texte roumain, les onze paragraphes énumérés par M. Peretz manquent; que nous avons émis la supposition que le législateur moldave a pu s'être servi d'un texte autre que celui des éditions classiques; et que nous avons fait remarquer que les §§ 4 et 5 grecs du titre I ont été intervertis, le § 5 ayant été placé dans la traduction roumaine avant le § 4. c) Et enfin, que la traduction roumaine a été faite plus librement et avec les modifications exigées par les circonstances roumaines.

M. Peretz nous impute donc à tort d'avoir dit que les §§ 1—94 du texte roumain auraient été traduits du latin!

Du moment où nous avons dit très-explicitement que ces paragraphes ont été traduits du grec, avec les modifications exigées par les circonstances, M. Peretz s'est appliqué bien inutilement à choisir certains mots pour prouver que leur traduction n'a pas été faite du texte latin, mais du grec, de même qu'il nous a inutilement renvoyé au manuscrit No. 176 de l'Académie roumaine.

Tout d'abord, en effet, les mots désignés par M. Peretz, ne font même pas la preuve que ce dernier estime avoir faite: Si la traduction par «*nouvelles*» et «*anciennes*» est erronée par rapport au texte latin «*ad tempus*» et «*in perpetuum*», elle l'est tout autant par rapport au texte grec «*πρὸς καιρόν*» (à temps) et «*εἰς τὸ διηνεκές*» (pour toujours). Avec cette traduction, on ne peut donc point prouver lequel des deux textes (latin ou grec) a été employé par le législateur moldave. De même, le mot latin «*librae*» et le mot grec «*λίτραι*» ayant le même sens «*livres*»⁴⁴), la traduction par «*livres*» ne prouve pas non plus que le législateur moldave se soit servi de préférence d'un texte latin. Etant donné enfin que dans le «*Ius graeco romanum*» de Leunclavius, § 5 du titre VIII des lois colonaires, nous trouvons le texte «*eis qui in palearium vel foenile ignem immittunt, manus amputantor*» tout comme le texte grec «*χειροκοπίσθησαν*» il s'ensuit que la traduction roumaine «*ca să li se tae mânele*»

⁴²) *Ibidem*, pg. R. No. 5, a.

⁴³) *Ibidem*, pg. 1 și 2.

⁴⁴) Vezi I. Nădejde, Dicționar latin-român, Iași, 1913, V^o *libra*.

⁴²) *Ibidem*, pg. R. No. 5, a.

⁴³) *Ibidem*, pg. 1 et 2.

⁴⁴) V. I. Nădejde, Dictionnaire latin-roumain, Iassi, 1913, V-^o *libra*.

înțat de legiuitorul moldovean. Afară de aceasta, fiindcă ediția latinească a legilor colonarii de Heimbach este din 1851, chiar dacă noi am fi fost de părerea, că legiuitorul român din 1646 a întrebuițat un text latinesc, în orice caz nu puteam trimete la ediția lui Heimbach, care nu exista pe atunci, ci la cea a lui Leunclavius din 1596, despre care însuș d-l Peretz zice, că a fost «atât de cunoscută în țările noastre» Noi am avut în vedere amândouă aceste edițiuni latinești⁴⁵⁾ și dacă am fi voit, ca tălmăcirea românească «ca să li se tae mânile» să nu se deosebească de cea latinească, n'am fi avut decât să punem față de ea versiunea «*manus amputantor*» a lui Leunclavius! Dar, dacă am dat precădere versiunii «*in manu signantor*» a lui Heimbach, am făcut-o din pricina următoare: În titlul VIII din Νόμοι γεωργικοί deși se găsește acelaș verb, «χειροκοπέω» întrebuițat de două ori, o dată în § 5 «χειροκοπέισθωσαν» și altă dată în § 6 (care lipsește în românește) «χειροκοπεῖσθαι» totuș Heimbach îl tălmăcește în § 5 cu «*in manu signantor*», iar în § 6 cu «*manus amputantor*». Neputând bănuși pe Heimbach, nici că n'a cunoscut versiunea latinească a lui Leunclavius, nici că nu știa elinește și latinește, am crezut, că el nu fără temei a voit să facă o deosebire de tălmăcire și deci, că e bine să se aibă în vedere și versiunea «*in manu signantor*», când cineva ar voi să judece, dacă legiuitorul românesc, (care sau a lăsat la o parte § 6, sau nu l-a cunoscut), a tălmăcit § 5 în deajuns de bine, sau nu! Tot din această pricină față de tălmăcirea românească «*să-l pecetluească în mâna*» din §§ 2 și 3, titl. VIII, care în grecește sună «σφραγίζέσθω ἢ χεῖρ», și de Leunclavius sunt tălmăcite prin «*manus cauterio signator*» și «*manu cauterio signata*», am pus versiunile lui Heimbach «*in manu notator*» și «*manus inuratur*».

În ce privește manuscriptul No. 176 dela Academia Română, e drept, că în el lipsesc cele unsprezece paragrafe mai sus notate, ca și în tălmăcirea românească; dar, de aci nu urmează de loc, că legiuitorul moldovean s'a servit de acest manuscript! Am arătat, că și'n alte manuscripte grecești lipsesc aceleași paragrafe⁴⁶⁾. Apoi, în manuscriptul No. 176 mai lipsesc §§ 8 și 17 din titl. I, §§ 2 și 3 din titl. IV, §§ 1, 6 și 7 din titl. VI, §§ 3, 5 și 6 din titl. VII, §§ 1, 2, 3 din titl. IX și §§ 2 și 3 din titlu X, adică peste tot lipsesc 15 paragrafe, care însă se gă-

(que les mains leur soient coupées), ne montre pas non plus de quel texte s'est servi le législateur moldave. Etant donné en outre que l'édition latine des lois colonaires de Heimbach date de 1851 — même si nous avons été d'avis que le législateur roumain de 1646 se serait servi d'un texte latin — nous n'aurions pas pu, dans tous les cas, renvoyer à l'édition de Heimbach qui n'existait pas à l'époque, mais à celle de Leunclavius de 1596, dont M. Peretz dit lui même qu'elle a été «tellement connue dans nos pays». En ce qui nous concerne nous avons eu en vue les deux éditions latines⁴⁵⁾ et, si nous avons voulu que la traduction roumaine «ca să li se tae mânile» (que les mains leur soient coupées) ne se différencie pas de la traduction latine, nous n'aurions eu qu'à nous référer à la version «*manus amputantor*» de Leunclavius! Si nous avons donné la préséance à la version «*in manu signantor*» de Heimbach, nous l'avons fait pour les raisons suivantes: Dans le titre VIII des Νόμοι γεωργικοί, bien que le même verbe «χειροκοπέω» se trouve employé à deux reprises, la première, dans le § 5 «χειροκοπέισθωσαν» et la seconde, dans le § 6 (qui manque en roumain) «χειροκοπεῖσθαι», Heimbach le traduit toutefois dans le § 5 par «*in manu signantor*» et, dans le § 6 par «*manus amputantor*». Comme nous ne pouvons ni supposer que Heimbach n'aie pas connu la version latine de Leunclavius, ni qu'il n'ait pas su le grec et le latin, nous avons cru que ce n'est pas sans raison qu'il a voulu faire une différence de traduction et que, en conséquence, il est bon d'avoir en vue aussi la version «*in manu signantor*», lorsque l'on veut juger si le législateur roumain (qui, ou bien a laissé de côté le § 6, ou bien ne l'a pas connu) a traduit ou non suffisamment bien le § 5.

En ce qui concerne le manuscrit No. 176 de l'Académie roumaine, les onze paragraphes indiqués plus haut manquent, il est vrai, tout comme dans la traduction roumaine; mais il ne s'ensuit pas de là que le législateur moldave se soit servi de ce manuscrit! Nous avons montré que les mêmes paragraphes manquent aussi dans d'autres manuscrits grecs⁴⁶⁾. Ensuite, dans le manuscrit No. 176, il manque les §§ 8 et 17 du titre I, §§ 2 et 3 du titre IV, §§ 1, 6 et 7 du titre VI, §§ 3, 5 et 6 du titre VII, §§ 1, 2 et 3 du titre IX et §§ 2 et 3 du titre X, c'est à-dire en tout 15 paragraphes, mais que l'on retrouve dans la traduction roumaine. En outre, dans le manuscrit No. 176, le texte n'est pas partagé en titres et

⁴⁵⁾ V. *Legi vechi românești și izvoarele lor*, cit. pag. 1, n. *.

⁴⁶⁾ V. mai sus n. 40.

⁴⁵⁾ V. *Anciennes lois roumaines et leurs sources*, cit. pg. 1, n. *.

⁴⁶⁾ V. plus haut n. 40.

sese în tălmăcirea românească. Afară de aceasta, în manuscriptul No. 176 textul nu este împărțit în titluri, iar paragrafele sunt rânduite altfel de cât în edițiile clasice elinești și de cât în tălmăcirea românească și anume: Din titl. I: §§ 3 și 4 (nu §§ 4 și 5 ca la noi⁴⁷), deși vin după §§ 1 și 2, totuș sunt mutate între ele, §§ 5 și 6 vin după § 3, § 7 după § 14, § 9 după § 6, § 10 după § 21, §§ 11, 12, 13 și 14 după § 24, § 15 după § 4 din titl. X, § 16 după § 5 din titl. IX, § 18 după § 19, § 19 după § 5 din titl. II, § 20 și 21 după § 9, §§ 22 și 23 după § 10 și §§ 24 și 25 sunt mutate din loc între ele. Din titl. II: § 1 vine după § 1 din titl. X, § 2 după § 7 din titl. III, §§ 3, 4 și 5 după § 1 din titl. VII, §§ 6 și 7 după § 2 din titl. VI, §§ 8, 9, 10 și 11 după § 4 din titl. VII, §§ 12 și 13 după § 15 din titl. I. Din titl. III: toate cele șapte paragrafe, după ce însă §§ 1 și 2 sunt mai întâi mutate între ele, vin după § 1 din titl. II. Din titl. IV: § 1 vine după § 18 din titl. I, §§ 4, 5 și 6 după § 3 din titl. VI, § 7 după § 5 din titl. VII și § 8 după § 9 din titl. X. Din titl. V: §§ 1 și 2 vin după § 9 din titl. VI și § 4 după § 13 din titl. II. Din titl. VI: § 2 vine după § 1 din titl. IV, § 3 după § 7 din titl. II, §§ 5, 8 și 9 după § 6 din titl. IV, § 10 după § 7 din titl. IV, §§ 11 și 12, după ce sunt mutate între ele, vin după § 16 din titl. I. Din titl. VII: §§ 1 și 2, după ce sunt mutate între ele, vin după § 2 din titl. II, § 4 după § 3 din titl. VIII. Din titl. VIII: §§ 1, 2 și 3 vin după § 10 din titl. VI și §§ 4 și 5 după § 11 din titl. II. Din titl. IX: §§ 4 și 5 vin după § 4 din titl. V. Din titl. X: § 1 vine după § 7 titl. I, §§ 4 și 5 după § 3 titl. VIII și §§ 6, 7, 8 și 9 după § 3 din titl. VII. — În sfârșit, în acest manuscript No. 176 textul nici nu-i dezvoltat ca în tălmăcirea românească și nici nu are schimbările, pe care le are aceasta din pricina împrejurărilor moldovenești.

Așa dar este vădit, că manuscriptul No. 176 deosebindu-se atât de mult de tălmăcirea românească nu poate fi privit, că a servit de izvor legiuitorului moldovean și bine am făcut, că n'am ținut seamă de el!

(Va urma)

S. G. LONGINESCU

Profesor de Drept Roman la Universitatea din București

les paragraphes ne figurent pas dans le même ordre que dans les éditions classiques grecques et dans la traduction roumaine: Dans le titre I, les §§ 3 et 4 et non les §§ 4 et 5 comme en roumain⁴⁷), bien que venant après le §§ 1 et 2, sont toutefois intervertis, les §§ 5 et 6 viennent après le § 3, le § 7 après le § 14, le § 9 après le § 6, le § 10 après le § 21, les §§ 11, 12, 13 et 14 après le § 24, le § 15 après le § 4 du titre X, le § 16 après le § 5 du titre IX, le § 18 après le § 19, le § 19 après le § 5 du titre II, les §§ 20 et 21 après le § 9; les §§ 22 et 23 après le § 10 et les §§ 24 et 25 sont intervertis. Dans le titre II, le § 1 vient après le § 1 du titre X, le § 2 après le § 7 du titre III, les §§ 3, 4 et 5 après le § 1 du titre VIII, les §§ 6 et 7 après le § 2 du titre VI, les §§ 8, 9, 10 et 11 après le § 4 du titre VII, les §§ 12 et 13 après le § 15 du titre I. Dans le titre III, tous les sept premiers paragraphes, les §§ 1 et 2 étant d'abord intervertis, viennent après le § 1 du titre II. Dans le titre IV, le § 1 vient après le § 18 du titre I, les §§ 4, 5 et 6, après le § 3 du titre VI, le § 7 après le § 5 du titre VII et le § 8 après le § 9 du titre X. Dans le titre V, les §§ 1 et 2 viennent après le § 9 du titre VI et le § 4 après le § 13 du titre II. Dans le titre VI, le § 2 vient après le § 1 du titre IV, le § 3 après le § 7 du titre II, les §§ 5, 8 et 9, après le § 6 du titre IV, le § 10 après le § 7 du titre IV, les §§ 11 et 12, après avoir été intervertis, viennent après le § 16 du titre I. Dans le titre VII, les §§ 1 et 2, après avoir été intervertis, sont placés après le § 2 du titre II, le § 4 après le § 3 du titre VIII. Dans le titre VIII, les §§ 1, 2 et 3 viennent après le § 10 du titre VI et les §§ 4 et 5 après le § 11 du titre II. Dans le titre IX, les §§ 4 et 5 viennent après le § 4 du titre V. Dans le titre X, le § 1 vient après le § 7 titre I, les §§ 4 et 5 après le § 3 du titre VIII et les §§ 6, 7, 8 et 9 après le § 3 du titre VII. Enfin, dans ce manuscrit No. 176, le texte n'est pas développé comme dans la traduction roumaine et ne porte pas non plus les modifications apportées à ce dernier texte par suite des besoins spéciaux de la Moldavie.

Il est évident en conséquence que, du moment où le manuscrit No. 176 se différencie à tel point de la traduction roumaine, on ne saurait le considérer comme ayant servi de source au législateur moldave et que nous avons eu raison de n'en pas tenir compte!

(A suivre)

⁴⁷) V. mai sus n. 43.

⁴⁷) V. plus haut n. 43.

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIUNEA IV

Audiența dela 5 Martie 1914

Președinția d-lui Al. Inca, președinte

Sentința civilă No. 155

Olga N. Georgescu și Prim. orașului Ploești cu Irina Ionescu

Servitute. — Regulament comunal care prescrie construirea caselor pe anume strade cu etajii. — Dacă această dispozițiune care este de ordine publică, poate fi înlăturat de un drept de servitute câștigat de vecini fie prin prescripție fie prin convenție.

Dacă este necontestat că, dreptul de proprietate, care este prin esența sa un drept real, nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar; dânsul fiind supus la toate restricțiunile stabilite prin legi și regulamente create în interes general și de utilitate publică, aceleași principii urmează a se aplica și în ce privește dreptul de servitute, care ca și toate celelalte drepturi reale, constituie un desmembrământ al dreptului de proprietate și supus aceluiași regule, ca și însuși acest drept.

Că de aci rezultă că dacă proprietarii sunt volnici a crea pe proprietățile lor orice servituți, acest drept încetează din moment ce se găsește în conflict cu o lege sau regulament de ordine publică și interes general care să împiedice exercițiul dreptului de servitute.

Prin urmare, față de aceste considerațiuni, regulamentul comunei Ploești, care prescrie construirea pe anume strade case cu etaj, este de ordine publică, întrucât privește interesul general și aplicarea dispoziției de a construi cu etaj nu poate fi înlăturat de un drept de servitute ce vecinic îl aveau dobândit atât prin prescripție cât și prin convențiune.

S'au ascultat d-nii avocați D. Negulescu pentru Olga Georgescu, G. Tomescu pentru intervenienta Primăria Ploești și C. Spanopol și Țicu-Ștefănescu pentru intimata Irina Ionescu.

Tribunalul,

Asupra opozițiunii făcute de către d-na Olga Georgescu, cu autorizația soțului său N. Georgescu, prin petițiunea înregistrată la No. 4250 din 1911, în contra sentinței civile cu No. 89 din 1911, pronunțată de tribunalul Prahova, cum și asupra cererii de intervenție făcută de Primăria orașului Ploești, cu petițiunea înregistrată la acel tribunal sub No. 9516 din 1911, care urmează a fi judecate de acest tribunal în urma trimiterii făcute de către înalta Curte de casație prin deciziunea cu No. 251 din 26 Martie 1913, care casează sentința tribunalului Prahova, secțiunea II cu No. 53 din 1912;

Având în vedere actele dela dosar, susținerile orale ale părților;

Având în vedere că, în fapt, se constată următoarele: în anul 1910, d-na Olga Georgescu, care era proprietara unei prăvălii vechi situată în Ploești, strada Câmpinei, fiind somată de primărie a dărâma ca insalubru acel imobil, cere autorizație Primăriei orașului Ploești ca să reconstruiască acel imobil, autorizație care i se acordă, însă numai cu îndatorirea ca să construiască imobilul cu etaj, de oarece clădirea pe care voia să o facă găsindu-se între alte două, tot cu etaj, conform art. 35 din regulamentul de construcție și alinieri nu se

putea admite decât ca și această construcție să fie făcută tot cu etaj;

Locul pe care trebuia să se ridice clădirea fiind în toată lățimea numai de 3 metri, d-na Olga Georgescu, deși a luat prin modul construcției toate măsurile ca lumina ferestrelor proprietății vecine a d-nei Irina Ionescu și a soțului său Teodor Ionescu, să nu fie astupată cu desăvârșire, a împedat totuși vederea acelor ferestre pe întreaga întindere de 3 metri cât se putea vedea înainte de construirea etajului;

În urma acestora d-na Irina Ionescu și soțul său Teodor Ionescu, intentează o acțiune înaintea judecătorului ocolului I urban din Ploești, prin care cere ca d-na Olga Georgescu să fie obligată a-i respecta dreptul de servitute de vedere pe întreaga întindere de 3 metri și ca consecință să dărâme etajul care împiedică exercițiul acestui drept;

Înaintea judecătoriei de ocol, d-na Irina T. Ionescu și soțul său neprezentându-se, acțiunea se respinge ca nesustenibilă;

Se face apel înaintea tribunalului Prahova, secția II, care în lipsa d-nei Olga Georgescu, admite apelul soților Ionescu prin sentința No. 89 din 1911, în contra căreia intimatii fac opoziție, intervenind în același timp pentru apărarea drepturilor lor și Primăria orașului Ploești;

Tribunalul Prahova, secțiunea II, din actele și dovezile ce s'au administrat, deși stabilește că într-adevăr d-na Olga Georgescu a redobândit în favoarea sa servitutea de vedere asupra fondului vecin al soților Ionescu, cu sarcina pentru aceștia de a nu construi o clădire cu etaj fără a păstra distanța legală de douăsprezece palme domnești (3 metri), prescrisă de legea Caragea, respinge totuși apelul și în consecință acțiunea introdusă înaintea judelei de ocol, pe motiv că intimatii au fost obligați să-și construiască imobilul cu etaj, de oarece în art. 35 din regulamentul pentru construcțiuni și alinieri al orașului Ploești, se prevede că toate clădirile după aceeași stradă cari vor fi alipite una de alta formând un singur corp vor avea în interesul estetic al orașului o singură înălțime, astfel că, deși prin art. 634 cod civil, proprietarul fondului aservit nu poate face nimic spre a scădea întrebuințarea servituței, totuși în speță soții Ionescu nefăcând altceva decât să se supere dispozițiunilor unui regulament dat în virtutea unei legi, nu li se poate imputa nici o culpă față de apelanți al căror interes privat trebuie să cedeze în fața interesului general consacrat de regulamentul comunei Ploești;

Această sentință fiind atacată cu recurs înaintea înaltei Curți de casație și justiție, este casată și afacerea trimisă înaintea acestui tribunal spre a fi judecată din nou.

Astfel fiind faptele, și întrucât astăzi înaintea acestei instanțe oponenta Olga Georgescu, atât oral cât și prin concluzii scrise, nu mai contestă existența dreptului de servitute în favoarea d-nei Irina Ionescu, chestiunile pe care tribunalul rămâne a le examina sunt: 1) dacă într-adevăr, conform regulamentul de construcțiuni și alinieri al orașului Ploești, d-na Olga Georgescu era obligată să-și construiască imobilul cu etaj; și 2) dacă dispozițiunile acestui regulament sunt de ordine publică și în caz de conflict între interesul public și cel privat trebuie să primeze chiar față de drepturile reale dobândite cum sunt drepturile de proprietate și de servitute;

Având în vedere că Primăria comunei Ploești, în virtutea dispozițiunilor art. 41 și 39 din legea de organizare a comunelor urbane care autoriză pe primar de a reglementa și lua toate măsurile de poliție comunală și de a determina condițiunile pentru construcțiunea și locuirea proprietăților particulare și deci a fixa înălțimea clădirilor, a elaborat un regulament pentru construcțiuni, împrejuriri și alinieri în care prin art. 35 prevede că toate clădirile de pe aceeași stradă care vor fi alipite una de alta formând un singur corp vor avea aceeași înălțime;

Având în vedere că, din actul de expertiză aflat la

dosar, se constată că locul pe care d-na Georgescu și-a construit imobilul din str. Câmpinei, era cuprins între al'e două imobile care erau cu etaj, conform regulamentul, d-na Georgescu nu putea reconstrui decât tot cu etaj, iar din faptul că între imobilul soților Ionescu și cel al oponentei există o mică ulicioară care de altminteru era înfundată și nu avea la stradă decât o lățime de 0,72 c. m., nu se poate deduce că dispozițiunile regulamentului comunal nu și mai puteau avea aplicarea, de oarece construcțiunea cea nouă rămânea situată tot între două imobile cu etaj pe aceeași linie a străzii;

Că, astfel fiind, obiecțiunea intimă Olga Georgescu din acest punct de vedere este întemeiată;

Având în vedere că de asemenea în ce privește puterea acestui regulament față de dreptul real de servitute dobândit de către soții Ionescu obiecțiunile intimă sunt întemeiate, de oarece regulamentul de aliniere și construcțiuni al comunei Ploești fiind creat în vederea unui interes general este de ordine publică și trebuie să primeze față de interesul privat;

Considerând că într'adevăr prin legi de ordine publică se înțeleg și toate acele legi cari se referă la dreptul public și interesează în primul rând organizarea societății, cum sunt toate legile constituționale, penale, administrative și de interes economic;

Considerând că regulamentele comunale, făcute de primar în virtutea atribuțiilor ce-i sunt acordate de lege, și destinate a regla alinierea și construirea caselor pe străzile unui oraș, în scop de estetică, privind în primul rând interesul public local, căruia particularii trebuie să se supună și dela cari nu pot să se sustragă prin convențiuni particulare, au a fi privite ca legi de ordine publică;

Considerând că astfel fiind, urmează a se examina care este puterea unui asemenea regulament față de un drept dobândit de servitute;

Considerând că, dacă este necontestat că dreptul de proprietate care este prin esența sa un drept real nu poate fi exercitat în mod absolut de către proprietar, dânsul fiind supus la toate restricțiunile stabilite prin legi și regulamente create în interes general și de utilitate publică, aceleași principii urmează a se aplica și în cece privește dreptul de servitute care ca și toate celelalte drepturi reale constituie un desmembrământ al dreptului de proprietate și supus aceluiași regule ca și însuși acest drept;

Considerând, că dacă proprietarii sunt volnici a creea pe proprietățile lor orice servitute, acest drept însă încetează din moment ce se găsește în conflict cu o lege sau regulament de ordine publică și interes general care să împiedice exercițiul dreptului de servitute, indiferent dacă a fost dobândită prin convențiune sau prescripție, întrucât legile și regulamentele de ordine publică au puterea de a se aplica și pentru trecut, fără ca cei ce au dobândit drepturi să se poată plânge;

Considerând că față de aceste considerațiuni de drept, regulamentul comunal în virtutea căruia d-na Georgescu a construit imobilul cu etaj fiind de ordine publică, întrucât privea interesul general pentru care a fost edictat, este obligator pentru toți locuitorii orașului Ploești și aplicarea dispoziției cuprinse în art. 35 nu putea fi înlăturată de dreptul de servitute ce-l avea dobândit atât prin prescripție cât și prin convenție soții Ionescu;

Că, astfel fiind, acțiunea acestora cum și apelul urmează a fi respinse ca nefundate și în consecință a se admite intervenția comunei Ploești, cum și opoziția d-nei Olga Georgescu;

Aprecind și asupra cheltuelilor de judecată pe care tribunalul le fixează la suma de 200 lei;

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător supleant V. Rădulescu, tribunalul admite opoziția și respinge acțiunea etc

(ss) Al. Iuca, V. Rădulescu

Opiniune

Subsemnatul, pentru motivele mai jos arătate, sun-de părere a se respinge ca nefundată atât opoziția făcută de Olga N. Georgescu, cu autorizația soțului său N. Georgescu, prin petiția înregistrată la No. 4250 din 1911, în contra sentinței civile No. 80 din 1911, a tribunalului Prahova, cât și intervenția făcută de Primăria orașului Ploești, prin petițiunea înregistrată la No. 9516 din 1911;

Având în vedere actele aflate în dosar, susținerile orale ale părților, cm și concluziunile scrise;

Având în vedere că, în fapt, se constată că încă din 1913, Gheorghe Nuțu, autorul reclamanților dela prima instanță, construindu-și casele sale cu etaj în calea Câmpinei din Ploești, a redeschis la etajul de sus 2 ferestre cu vederea directă spre locul vecin al părâtei Olga Georgescu, că atât Gheorghe Nuțu cât și urmașii săi s'au folosit în aceasta de dreptul de vedere în decurs de mai bine de 10 ani, sub imperiul legii Caragea, și mai bine de 30 ani sub imperiul codului civil actual așa înec proprietatea a dobândit-o fie prin prescripția de 10 ani, prevăzută de vechea legiuire, fie prin prescripția de lungă durată prevăzută de actuala legiuire. În 1910, părata Olga Georgescu construind pe fondul aservit acestei servituiți, în locul caselor vechi cu etaj, o construcțiune cu 2 etaje, și împiedicând astfel exercițiul servitutei de vedere a reclamanților, aceștia au intentat acțiune înaintea jud. ocol urban Ploești cerând ca părata să dărâme zidăria pe toată întinderea proprietății imobilului reclamanților care nu va avea 12 palme domnești (3 metri) de sub locul ferestrei lor până în zidul ce a construit, restabilindu-se dreptul reclamanților de vedere și lumină, iar în caz contrariu să fie autorizată reclamanții a dărâma zidul și terasa în contul părâtei. Judecătoria de ocol urban Ploești, prin cartea de judecată No. 974 din 1911, a respins acțiunea ca nesusținută. Făcându-se apel de către reclamanți, tribunalul Prahova secțiunea II, în lipsa părâtei, prin sentința cu No. 89 din 1911, a admis apelul și infirmând în totul cartea de judecată a admis acțiunea. În contra acestei sentințe, făcându-se opoziție de părată, tribunalul prin sentința No. 53 din 1912, a admis opoziția și a respins ca nefundat apelul făcut de reclamanții dela prima instanță, confirmând astfel cartea de judecată, admițând în același timp și intervenția Primăriei Ploești pentru apărarea drepturilor părâtei. În contra acestei sentințe, făcându-se recurs de către reclamanții dela prima instanță, Curtea de casație secția I prin decizia cu No. 251 din 1913 casează sentința cu No. 53 din 1912 a tribunalului Prahova dată asupra opoziției, trimetând spre judecare afacerea la tribunalul Ilfov.

Având în vedere că, după cum s'a arătat mai sus, este necontestat în fapt că reclamanții au dobândit și prin prescripțiune și prin act scris servitutea de vedere al cărei exercițiu au cerut să fie respectat prin acțiunea de față;

Considerând că servitutea de vedere implică obligațiunea proprietarului fondului aservit de a nu construi decât la anumite distanțe: 3 metri după codul Caragea și 19 decimetri după codul civil și deci urmează ca intimata construind fără a respecta această distanță a adus atingere dreptului de servitute al reclamanților;

Având în vedere, însă, că părata a susținut în primul loc că, deși nu a respectat distanța prevăzută de codul Caragea, și nici chiar pe cea indicată de codul civil, totuși nu a adus nici un prejudiciu reclamanților;

Considerând că, conform art. 631 c. civ., proprietarul fondului supus servitutei nu poate face nimic spre a-i scădea întrebuințarea sau îngreunarea;

Considerând că, din raportul expertului se constată că distanța dela zidul vechiu al caselor reclamanților în care se află cele două ferestre cu vederea spre proprietățile intimatului, până la zidul nou ce a construit intimata este de 0,72 la fereastra cea mai apropiată de stradă, și 0,75 la fereastra din fund, adăogând expertul

că pârâta a construit și o terasă care are vederea atât pe stradă cât și spre clădirea apelantului, în dreptul fosei numai a primei ferestre de 1,22; că, dacă în adevăr se poate susține că în ceea ce privește prima fereastră nu i s'a adus reclamantului nici un prejudiciu fiind lăsată în afară de distanța de 0,72 și cea de 1,22, care reprezintă lărgimea terasei, având astfel destulă lumină, apoi obiecțiunea este cu totul nefundată în ceea ce privește a doua fereastră unde prejudiciul este evident nefiind lăsată decât o distanță de 0,75;

Având în vedere că, în al doilea rând, pârâta precum și intervenienta invoacă dispozițiunile art. 36 din regulamentul comunei Ploești, conform căruia toate clădirile făcute pe aceiași lature a străzii și care vor forma un singur corp de clădire, trebuie să aibă aceeași înălțime, și deci pârâta susține că incorporându-și clădirea nouă la cea veche a trebuit să o facă la aceeași înălțime atât cu cea veche cât și cu cea a reclamantului;

Considerând că servitutea de vedere, fiind un drept real nu se poate stinge sau desființa decât în cazurile expres arătate de această lege; că, regulamentul comunal menționat mai sus nu a putut înțelege să desfiin-

teze drepturile de servitute reală dobândite de reclamant cu mult înainte de decretarea lui; că, este incontestabil că, în interesul salubrității și esteticei orașului, un regulament comunal poate impune numite restricțiuni exercițiului dreptului de proprietate și tocmai la aceste două cazuri se refereau toate spețele citate de avocatul pârâtei din autori și jurisprudențe, dar de aci nu urmează că un asemenea regulament trebuie interpretat în sensul că a înțeles a libera fondul aservit de orice servitute legalmente dobândită de proprietarul vecin, nesocotind astfel principiul nevalabilității drepturilor reale imobiliare; că, în speță, pârâta urma ca, sau să dăspăgubească pe reclamantă de prejudiciul cauzat, sau să nu construiască, dat fiindcă distanța dintre proprietatea reclamantului și a sa era numai de 3 metri, adică tocmai cât trebuia să lase conform codului Caragea, de oarece reclamantul dobândise prin prescripție servitutea de vedere;

Pentru aceste motive, subsemnatul sunt de părere a se respinge atât opoziția cât și intervenția.

(s) V. Marcovici

REZUMATELE JURISPRUDENTEI INALTEI NOASTRE CURTI DE CASATIE

CASAȚIE S. I

*Recurenți Moștenitorii Vlaicu prin d-l avocat C. Nacu.
Intimatul Athanasie G. Neșovici prin d-nii avocați Take Ionescu
M. Orleanu și P. Ioanățescu.*

***Reclamația calității de cetățean român. — Din ce poate să rezulte? — Voința unei persoane a deveni cetățean român. — Aprecieri suverană a instanțelor de fond. — Art. 8 c. civ. român; Art. 9 c. civ. fr.**

a) Articolul 8 c. civ. român, care este reproducerea art. 9 c. civ. francez, suprimând cuvintele cari cereau o declarație de intențiune și o sumisiune cu privire la fixarea domiciliului, fără să înlocuiască aceste formalități, cerute de textul corespunzător francez, prin altele, rezultă de aci că manifestarea de voință nefiind reglementată la noi nici ca formă nici cu privire la autoritatea înaintea căreia urmează să fie făcută, reclamația calității de cetățean român poate să rezulte din orice acte și împrejurări cari învederează voința unei persoane de a deveni cetățean român.

b) Faptele și actele din care rezultă reclamația calității de cetățean român, rămân să fie constatate și apreciate în mod suveran de către instanța de fond, cu condițiunea ca ele să fie petrecute în cursul anului după majoritate, cum cere art. 8 c. civil. (Cas. s. I, decizia No. 397 din 15 Iunie 1915, prin care s'a respins recursul făcut contra deciziei Curței de Apel Galați s. II, No. 115/914).

CASAȚIE S. II

*Recurentul Tănase G. Petre, lipsă.
Ministerul public prin d-l consilier C. Niculescu, loc ținător de procuror.*

Despăgubiri civile. — Inculpat minor care

*) Cele însemnate cu * steluță vor fi publicate în extenso în numerele viitoare.

a lucrat cu pricepere. — Condamnarea lui la despăgubiri. — Art. 1162 c. civ.

Victima unui delict poate cere o condamnățiune la despăgubiri civile în contra autorului delictului, chiar dacă e minor, dacă instanța de fond a judecat că a lucrat cu pricepere; aceasta rezultă din dispozițiunile cuprinse în art. 1162 c. civil. (Cas. s. II, decizia penală No. 1899 din 24 Iunie 1915, prin care s'a respins recursul făcut contra sentinței Tribunalului Ilfov s. IV, No. 674/915).

CASAȚIE S. III

*Recurentul C. Pavlovici prin d-l avocat N. N. Popovici.
Intimata Societatea Leonida & Co prin d-l avocat W. Fildermann.*

Ministerul public prin d-l consilier Al. G. Hinna.

Mandat. — Pluralitate de mandatar. — Indivizibilitatea mandatului, afară de stipulație contrarie.

Mandatul fiind indivizibil, atunci când printr'un act s'au constituit mai mulți mandatar sau procuratori și nu s'a specificat că fiecare din mandatar poate lucra și singur în numele tuturor, mandantul nu poate fi bine și valabil reprezentat decât prin toți mandatarii săi. (Cas. s. III, decizia No. 371 din 5 Iunie 1915, prin care s'a respins recursul făcut contra deciziei comerciale a Curței de Apel din București s. I, No. 17/915).

A apărut: **Magistrat și Avocat** (Partea I), de d-l Ioan Gh. Profiriu, avocat, fost judecător. *Prețul 2 lei.*

A apărut, la Galați: „**Legea**“, anul III, No. 9. Legislație, Doctrină, Jurisprudență. Apare odată pe lună, sub direcțiunea d-lui Virgil Benișache, decanul baroului de Covurlui. Abonamentul (cu tabla de materii) 12 lei pe an.